

4.3. Wybór miejscowości i infor-ma-torów

Autor: Halina Karaś

W trakcie eksploracji terenowej dialektolodzy kierują się różnymi zasadami przy wyborze wsi i wyborze informatorów, zależnymi przede wszystkim od celu badań. Jeżeli badania mają na celu przedstawienie najstarszego stanu gwary, to wówczas przy wyborze wsi do badań najlepiej wybierać wieś z dużą liczbą osób starszych możliwie najbardziej w regionie oddaloną od dużych i mniejszych ośrodków miejskich, w której nie ma jeszcze agroturystyki, ośrodków kultury, nie jest ośrodkiem gminy. Uwarunkowania te są niezwykle ważne, bo pozwalają sądzić, że gwara jest w takiej miejscowości lepiej zachowana niż w innych, w których częstszy jest kontakt z osobami spoza tradycyjnej społeczności wiejskiej i z językiem ogólnopolskim. Zazwyczaj najlepszymi informatorami, jeśli chodzi o opis najstarszej warstwy gwar ludowych, są osoby starsze, zamieszkałe w danej wsi od urodzenia, nigdzie z niej na dłuższy czas niewyjeżdżające, słabo wykształcone i mające mały kontakt z polszczyzną ogólną; zachowują one bowiem lepiej własną gwarę bez większych wpływów języka ogólnego. Jeśli natomiast celem jest pełny opis stanu danej gwary, łącznie z jej zróżnicowaniem wewnętrznym, to wówczas powyższe wytyczne nie mają żadnego znaczenia. Badaniami należy objąć wówczas przedstawicieli różnych grup wiekowych i w odpowiedniej liczbie, która zagwarantuje miarodajne wyniki. Bardzo dobrymi informatorami mogą być czasem osoby znające gwarę biernie, tzn. takie, które nie posługują się nią na co dzień, ale mają świadomość form gwarowych. Informatorów dobiera się w zależności od tematyki badań, np. o słownictwo związane z przygotowaniem pokarmów lepiej jest pytać kobiety, o leksykę dotyczącą uprawy roli – mężczyźni.